

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали II Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2019 р., м. Харків)**

**Харків
2019**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
Кафедра географії і методики викладання географії**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали II Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2019 р., м. Харків)**

**Харків
2019**

УДК: 338.48:911: 37:502:551:63

Редакційна колегія:

О.Г. Стадник – к. пед.н., професор кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В. П. Воровка – д. г. н., доцент, завідувач кафедри екологічної безпеки та раціонального природокористування Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького;

А.В. Губа – д.пед.н, професор кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.В. Піткевич – к.і.н, доцент, завідувач кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

Ю.І. Муромцева – к.е.н., доцент кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

С.В. Некос – к.г.н, доцент кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.Д. Холодок – к.наук з держ управління, директор обласного комунального закладу "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму".

До друку та в світ
дозволяю

Директор інституту інформатизації освіти
проф. А.І. Прокопенко

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол 1 № від 11.03.2019*

Географія та туризм: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (26 лютого 2019 р., м. Харків) / за заг. ред. проф. Стадника О.Г.- Харків:ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2019. – 252 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства.

Розглянуто проблеми фізичної та економічної географії, освітні тенденції у галузях географії, краєзнавства та туризму, висвітлено питання про стан і розвиток туризму, туристичних ресурсів і потоків у світі та Україні.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

ЗМІСТ

Розділ 1. Тенденції сучасної освіти у галузі географії, краєзнавства та туризму

С.І.Сисоєва

ПРОФЕСІЙНА ТУРИСТИЧНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ
І ПЕРСПЕКТИВИ 7

Ю. А. Олішевська,

ТЕНДЕНЦІЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ 13

Ю. І. Муромцева

ТУРИЗМ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ 17

О. В. Непша

АКСІОЛОГІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ ДО
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ
ШКОЛИ В ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 25

С.В.Жилін

КРАЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ ХАРКІВЩИНОЗНАВСТВА
ЯК ФОРМА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ
(ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД) 30

А.А. Сидоренко

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА
МЕТОД ПРОЕКТІВ 35

Розділ 2. Проблеми фізичної географії

В.В. Ігнатишин, Т. Й. Іжак, М. Б.Ігнатишин, А. В. Ігнатишин

ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОФІЗИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ
ВНУТРІШНЬОМУ ПРОГІНІ 39

Л. В. Ільїн, М.П.Пасічник

РЕЧОВИННИЙ СКЛАД ДОННИХ ВІДКЛАДІВ ОЗЕРА ВЕЛИКЕ
ПІЩАНСЬКЕ (ВОЛИНСЬКЕ ПОЛІССЯ) 47

Л.А. Прохорова, О.В.Непша, Т.В.Зав'ялова

ОСНОВНІ РИСИ ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ БАСЕЙНУ
РІЧКИ МОЛОЧНА 52

О. В. Непша, Д. К. Парінцев

ОСОБЛИВОСТІ ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ БЕРЕГОВОЇ
ЗОНИ КАРКІНІТСЬКОЇ ЗАТОКИ ЧОРНОГО МОРЯ 57

Г. В.Тамбовцев, О. В. Непша, Т.О. Сапун

ГІДРОЕКОЛОГЕОЛОГІЧНІ УМОВИ ПІДЗЕМНИХ ВОД
М. ДНІПРОРУДНЕ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 61

Розділ 3. Сталий розвиток та ефективне природокористування

В. П.Воровка

ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИМОРСЬКИХ СМУГ –
ОСНОВА УПРАВЛІННЯ НИМИ 66

В. А. Антоненко, Л. А. Василюк, О. В. Непша

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДИНАМІКИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ ТА
ВОДОВІДВЕДЕННЯ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ 75

Ю. Ф. Кобченко

ЛАНДШАФТНИЙ ПРИНЦИП У ТУРИЗМОЗНАВСТВІ 81

Ю.М. Біла

СТАН ПОЛЕЗАХИСНОЇ МЕРЕЖІ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ 87

О.В. Непша, О.М.Яременко

ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТІВ ГЕНІЧЕСЬКОГО РАЙОНУ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 91

Г.В. Тамбовцев, К.С. Донцова, І.О. Комар

ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ОХОРОНИ ҐРУНТІВ ХЕРСОНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ 97

В. О. Резуненко, Ю. Ф. Кобченко

МАТЕМАТИКО-СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ У ГАЛУЗІ
ТУРИЗМОЗНАВСТВА 103

А. В. Мазур, В. А. Красномовець

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИЗМУ 109

Розділ 4. Тенденції розвитку туристичної галузі в Україні й світі

І. Г. Смирнов

«OVERTOURISM»: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ В
УКРАЇНІ 113

П. В. Романів

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО
ТУРИЗМУ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ 119

Т. Г. Ткаченко, О.В.Бабаєва

ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ 128

Л.М.Донченко, О.В.Непша, В.М. Іванова

БОТІЄВСЬКА ВЕС – ОБ'ЄКТ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В
ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ 131

І.В.Горин, А.І.Ковальчук

СУТНІСНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОЗДОРОВЧОГО
ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ 136

turizm-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti

4. Черній Г.В. Досвід підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери в Україні та світі
Матеріали наукової конференції Соціум. Наука. Культура <http://intkonf.org/cherniy-gv-dosvid-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv-turistichnoyi-sferi-v-ukrayini-ta-sviti/>

5. UNWTO Annual Report 2017. Режим доступу:
<http://www2.unwto.org/publication/unwto-annual-report-2017>

6. Дані про заробітну плату за вакансіями в Україні - <https://www.work.ua/>

УДК 37.035:172.15

***Олександр Вікторович Непша**
старший викладач кафедри фізичної географії
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь*

АКСІОЛОГІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ В ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

При формуванні у молоді національно-патріотичних почуттів на сучасному етапі розвитку освіти актуальним є виховання ставлення до «малої батьківщини», поваги до історії і культури свого краю.

Питанню національно-патріотичного виховання школярів та молоді велика увага приділяється на загальнодержавному рівні. Серед законодавчих актів стосовно національно-патріотичного виховання учнівської молоді незалежної України слід віднести: Протокол наради Кабінету Міністрів України від 18.09.2014 «Щодо питань національно-патріотичного виховання учнівської молоді», Указ Президента України від 12 червня 2015 р. № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року №580 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки». У Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки зазначено, що в Україні

національно-патріотичне виховання дітей та молоді має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України. [11].

Проблема національно-патріотичного виховання підрастаючого покоління була актуальною на всіх етапах розвитку людського суспільства. В даний час у зв'язку з кардинальними перетвореннями української держави ця проблема набула особливого значення. Здійснення національно-патріотичного виховання в сучасних умовах актуалізувало роль аксіологічного і культурологічного підходів, реконструювати гуманістичні ідеї виховання любові до своєї Батьківщини і до свідомого служінню Батьківщині. Ми розглядаємо в декількох аспектах: у філософському як феномен, який визначається ціннісними орієнтаціями культури, традиціями та історією народу; в соціологічному – як суспільно-історичне явище, обумовлене соціально-економічними, ідеологічними та політичними особливостями конкретного історичного періоду; в психолого-педагогічному – як систему, яка розглядає питання духовно-морального становлення особистості. Такий цілісний підхід дає підставу характеризувати національно-патріотичне виховання як процес, спрямований на становлення патріотичної свідомості особистості, що відображає ставлення людини до своєї Вітчизни: рівень розвитку патріотичних почуттів, готовності до усвідомленого служіння Батьківщині і досвіду суб'єктної діяльності на благо свого народу [10].

Становлення патріотизму як стрижневої якості особистості учнів старшої школи базується на вихованні національно-патріотичної свідомості. У вирішенні цього завдання велике значення належить туристсько-краєзнавчій діяльності, таких як участь у військово-спортивних заходах,

ознайомлення з природою краю, народною творчістю, традиціями свого народу не тільки розвиває фізичні і естетичні якості людей, а й їх духовно-моральну спрямованість [2,с.401; 4,с.72; 9,с.114].

На основі аналізу літературних джерел [1,3,5,6,8] ми визначили таку систему принципів (народності; високої вмотивованості діяльності та її духовної, пізнавальної і суспільно-корисної спрямованості; активності; паритетності інтересів особистості і держави; врахування особливостей розвитку особистості; єдності пізнання, переживання і дії; взаємодоповнюваності спортивно-туристської, когнітивної та суспільно-корисної діяльності), форм (заняття туристсько-краєзнавчих гуртків (груп), туристичні прогулянки, екскурсії, походи, експедиції, пошукова робота, зльоти і змагання, трудові десанти, конкурси, вечори та конференції, збори в туристичних таборах) і методів (ігри, проекти, дискусії, методи колективних творчих справ, виховних ситуацій) національно-патріотичного виховання учнів в туристсько-краєзнавчій діяльності.

Сучасна додаткова освіта дітей – це освіта, яке орієнтована на задоволення профільюючих інтересів дитини і розвиток його творчості; розширює можливість самореалізації особистості, її соціалізації і інкультурації. Дана освіта створює іманентні умови вибору індивідуального освітнього маршруту, а також збільшує культурний простір залучення учнів до духовних цінностей і традицій свого народу, пізнання краю, тобто формує оптимальні умови для виховання національно-патріотичної свідомості.

Національно-патріотичне виховання учнів старшого шкільного віку в туристично-краєзнавчій діяльності реалізується в ході створення педагогічних умов, орієнтованих на:

- 1) розвиток емоційно-ціннісної сфери як фактора становлення громадських смислів життя учнів;
- 2) організацію пізнавального процесу, спрямованого на вивчення культурно-історичних і соціально-політичних традицій і перспектив розвитку держави і регіонів України;

3) залучення учнів до суспільно-корисної і спортивно-туристської діяльності, націленої на виховання готовності до свідомого служіння своїй Вітчизні [1,3,7,12].

Україна – країна з давньою і багатою історією, самобутньою культурою, тому туристично-краєзнавча діяльність в національно-патріотичному вихованні молоді є пріоритетним напрямком розвитку різнобічно розвиненої особистості. Формування почуття патріотизму не може обмежуватися тільки вербальним викладенням знань про країну та закріпленням в свідомості інформації про права та обов'язки громадянина. Тому важливим є практична підготовка молоді до активної участі в суспільному житті, включення її в свідому діяльність по виконанню громадянських обов'язків, заснованих на традиціях минулого нашого народу. Туристично-краєзнавча діяльність сприяє розвитку самостійності, творчої активності. Поглиблені знання про рідний край, його минуле та сьогодення, його людей, природу, культуру, історію сприяють вихованню громадянина, який поважає традиції свого народу, небайдужий до долі країни, до долі своєї «малої батьківщини» [1,5,с.45; 12].

Література:

1. Долецька С. В. Патріотичне виховання молодших школярів у процесі краєзнавчої роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання»/ Східноукр. нац. ун-т імені В. Даля. Луганськ, 2011. 20 с.
2. Зав'ялова Т.В., Непша О.В., Прохорова Л.А. Туристський похід з учнями по вивченню геології рідного краю. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи*: збірник матеріалів II-ої Міжнародної науково-практичної конференції. Баку –Ужгород – Дрогобич: Пóсвіт, 2017. С. 401-403.
3. Маланюк Т.З. Патріотичне виховання учнів основної школи засобами туристсько-краєзнавчої роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання»/ Уман. держ. пед. ун-т імені П.Тичини. Умань, 2015. 22 с.
4. Мацюра О.В., Солоненко А.М. Екологічна стежка як активний засіб формування принципів екологічного гуманізму. *Постметодика*. № 4-5. 2005. С.72-75.
5. Непша О.В., Кондратенко А.І. Краєзнавче значення туристських походів на об'єкти природно-заповідного фонду Мелітопольського району.

Мелітопольські краєзнавчі читання /Зб. матеріалів III відкритої регіональної науково-практичної конференції, 16 грудня 2016 р. на базі Мелітопольського міського краєзнавчого музею. –Мелітополь, 2016. –С. 45-47.

6. Непша О.В. Краєзнавчий туристський маршрут для учнів по вивченню природоохоронних територій. *Актуальні проблеми фізичного виховання: зб. Тез доп. XII Міжнар. наук. конф. (26-27 вер. 2017 р.). Херсон: Херсонський державний університет, 2017. С. 61-62.*

7. Оришко С. П. Патріотичне виховання старшокласників у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Терноп. нац. пед. ун-т імені В. Гнатюка. Тернопіль, 2010. 20 с.

8. Прохорова Л.А., Зав'ялова Т.В., Непша О.В. Екологічна освіта та виховання молоді як основа екологічної культури суспільства. *Дискурс в умовах мінливості соціокультурного простору: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Мелітополь: Видавництво МДПУ імені Богдана Хмельницького. С.143-146.*

9. Прохорова Л.А., Зав'ялова Т.В., Непша О.В. Краєзнавча робота студентів під час проходження педагогічної практики в загальноосвітніх школах. *Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми розвитку суспільної географії»:* матеріали конференції. Київ: Видавництво «Альфа-ПК», 2014. С.114-115.

10. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізації суспільних змін: навчально-методичний посібник / авт. кол.: Бех І. Д., Журба К. О., Киричок В. А. та ін. К. : Пед. думка, 2011. 240 с.

11. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки (Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>.

12. Троценко Т.Ю. Формування моральних якостей учнів 3-4-х класів у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання»/ Ін-т пробл. виховання АПН України. Київ, 2009. 20 с.

Наукове електронне видання

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали II Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2019 р., м. Харків)**

Матеріали подаються в авторській редакції. За зміст і фактологію
відповідальність несе автор.

**Відповідальний за випуск Муромцева Ю.І.
Комп'ютерна верстка: Муромцева Ю.І.**

Ум. друк. арк. 10,87

Державний вищий навчальний заклад
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
м. Харків, 61002
вул. Алчевських, 29.